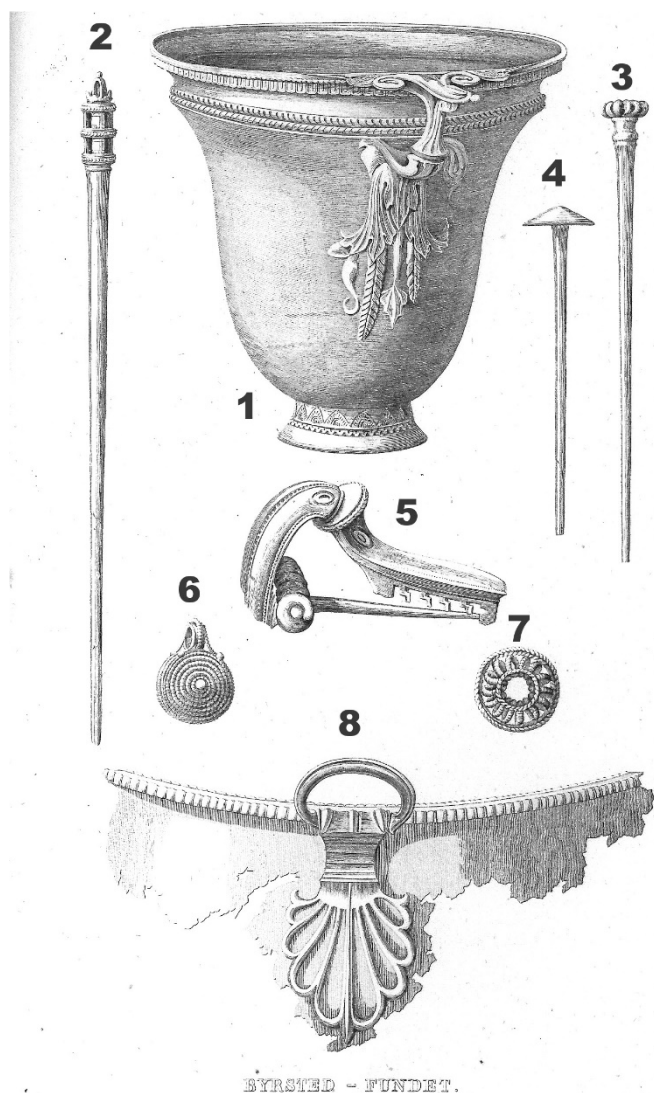

Sølvfund i Byrsted 1846

Ved at grave i sten i en jordforhøjning på Byrsted Mark i Veggerby sogn, Aalborg amt, fandt stenklover Christian Andersen Kraas i 1846 adskillige oldsager, som efterhånden erhvervedes for museet ved medvirkning af den daværende konstituerede stiftsamtmand i Aalborg, kammerjunker Hoppe, overauditør Timm og pastor Brorson i Kirketerp.

Fundet er omtalt i "Antikvarisk Tidsskrift 1846-1848" side 25-26, som kan findes på internettet. Teksten her og tegningerne er fra "Aarbøger for Nordisk Oldtidskyndighed og Historie 1849", som findes på Det Kongelige Bibliotek.

Endelig fandtes en overbrudt, meget fortæret lansespids af jern og to stykker, som det syntes, af lignende lansespids, hvilke lå i nærheden af de ovennævnte oldsager, men dog for sig selv alene.

Tvende sølvbægre (Fig. 1), som fandtes stående i højen på meget smukke stenfliser. De er drejede og prydede med net ciselerede zirater langs overranden og på det tilloddede fodstykke. Deres højde er $3 \frac{3}{4}$ tomme og deres bredde i munden 4 tommer. Hvert bæger har haft en pragtfuld hank, der foroven ender sig i en såkaldt palmet. Både form og forarbejdning hentyder bestemt på romersk oprindelse.

Syv stykker af sølvnåle (Fig. 2, 3 og 4), som foroven har været prydede dels med massive knapper, dels med knapper af gennembrudt arbejde.

To åbne perler og et lille rundt hængesmykke med øsken (Fig. 6-7) af fint flettet arbejde af guld.

En gulfingerring, meget massiv, kun udhamret.

En lille fibula eller et spænde af sølv (Fig. 5) med sølvtorn og med en om midten pålagt fin fletning af guldtråd. Den er ikke ganske fuldstændig.

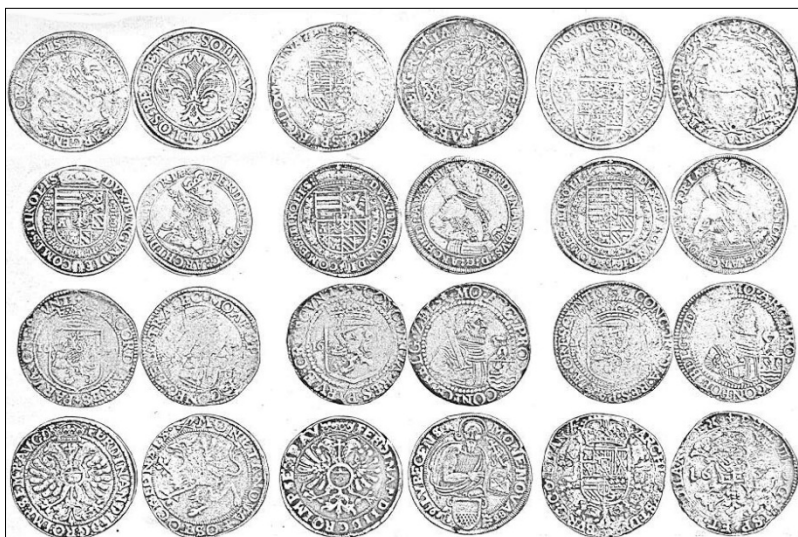
Stykker af en stor bronzeskål med fod (Fig. 8), nemlig næsten hele overranden, levninger af de meget tynde sider, de to meget massive hanke, samt de to palmetzirater, der har været anbragt under disse hanke. Bunden og fodstykket består af en massiv drejet skive eller ring. Arbejdet er utvivlsomt romersk.

Møntfund i Øster Hornum 1898

Under høsten i 1898 fandt en ung tjenestepige en sølvmønt på en mark ved Øster Hornum. I stedet for at fortælle historien bringer vi her en afskrift af indberetningen fra herredsfoged Dændler i Nibe, som Arkivet har fået en kopi af fra National Museet

Onsdag d. 10. august modtog nærværende herredskontor underretning om, at der på en mark i nærheden af Øster Hornum var sket et fund af ældre sølvmønter. Jeg begav mig derfor straks til Øster Hornum, hvor jeg indhentede følgende oplysninger.

Mandag den 8. august fandt pige Sine Nielsen på en mark under matr. 9a af Øster Hornum, hvilken ejendom ejes af Lars Buus Madsens enke, hørende lod, der indtil for 3 år siden har henligget som hede og som for tiden ligger brak, lige på grænsen af en ligeledes først i de senere år opdyrket tidligere hedelod, der nu er rugmark, og på hvilken pigen var behjælpelig med at høste, en sølvmønt, af størrelse som en specie. Ejendommens søn, gårdbestyrer Mads Peter Lassen Buus, der blev underrettet om fundet anstillede nu dels samme dels den påfølgende dag nærmere undersøgelse på lodden, og fandt han den første dag 14 og den anden dag 9 stykker sølvmønter af samme størrelse, og af hvilke den ældste har årstallet 1603.

Mønterne fra fundet ved Øster Hornum 1898

Af mønterne lå henholdsvis 6 og 3 stykker tæt sammen som i en rulle. De blev fundne dels i overfladen af den ikke syn-derligt dybt pløjede jord dels lidt dybere på en strækning af ca. 20 alen hvilket må for- mode at de af plov og harve er blevet slæbt bort fra det, hvor de oprindeligt havde ligget samlede, og at de således vare blevet spredte ad.

I overværelse af pastor We- sted i Øster Hornum, finder en og nogle andre mænd lod jeg på findestedet anstille yder-

ligere undersøgelse ved med stor forsigtighed at opgrave og opskovle jorden til begge sider, men intet fandtes.

Ved at sammenholde terrainet med Generalstabens kort (målestok 1 : 40000 af Svenstrup) be- fandtes findestedet at være beliggende omtrent midt mellem Tinghøj og Galgehøj, måske en smule mod nordøst.

Da en ældre mand udtalte at der på egnen var tale om, at en gårdejer Christensen, der for om- trent 10 år siden afgik ved døden i en alder af hen imod 80 år, for 40 til 50 år siden ved grav- ning i Tinghøj skulle have fundet et skelet, som han af forskrækkelse straks havde tildækket, besluttede jeg at søge konstatere hvorvidt rygten talte sandt. Ved en i den nördøstlige udkant af bemeldte høj foretagen udgravning fandtes nu virkelig også i en dybde af 1 til 2 fod re- sterne af et menneskeligt skelet nemlig bækkenbenet, de to lårben, et enkelt ribben og en ryg- hvirvel, hvorimod hverken kraniet eller nogen væsentlig del af overkroppen eller armenes ben fandtes. Knoglerne var i høj grad møre, og deres tilstand lod formode, at de havde ligget me- get lang tid i jorden, hvorfor jeg atter lod dem tildække.

Da den gamle vej fra Aalborg til Viborg støder umiddelbart op til den sydøstlige side af Tinghøj er det ikke aldeles usandsynligt, at en eller anden vejfarende er bleven dræbt og udplyndret, og at liget derefter er blevet slæbt bag ved højen og nedgravet i sammes udkant, det er derhen tænkeligt at de fundne sølvpenge kunne stå i forbindelse med det formodede drab, idet de af gerningsmanden enten kunne være tabt på heden eller være nedgravede der til bedre tider. Hverken ved skelettet eller ved mønterne fandtes mindste spor af tøj eller læderrester eller lignende.

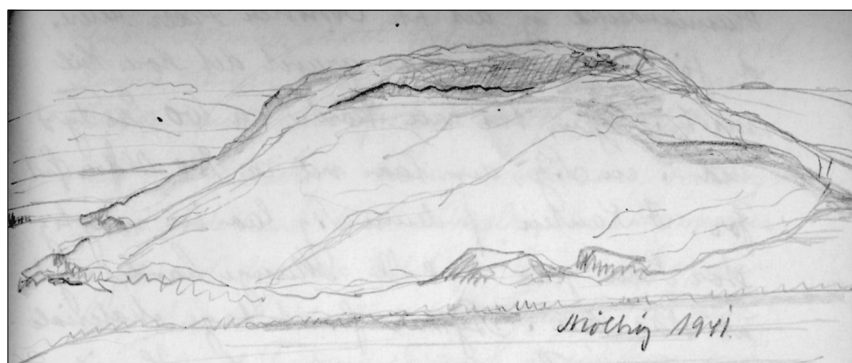
Finderen udleverede derefter de 24 mønter, for hvis modtagelse jeg gav ham kvittering. Han udtalte ønsket om at de mønter, som samlingen muligvis ikke måtte sætte pris på at beholde, måtte blive ham tilbagegivne, samt om at mønterne, før de indsendes, på min foranledning måtte blive fotograferede, hvilken sidste anmodning jeg har tilladt mig at efterkomme. Idet jeg hermed har den ære at fremsende bemeldte 24 stykker sølv mønter af tilsammen 47 lod, udbeder jeg mig behagelig tilståelse for modtagelsen og tillader mig samtidig at henstille, at mit udlæg til vognleje 6 kr. måtte blive mig refunderet, hvor hos jeg imødeser en meddelelse om, hvorvidt et eller flere eksemplarer af den fotografiske gengivelse, der foreligger i 4 plader, måtte ønskes.

Om to forsvundne oldtidshøje ved Torsted

I dag er alle oldtidshøje fredet, men indtil for kun få generationer siden forsvandt den ene oldtidshøj efter den anden. Nogen lå i vejen for almindelig landbrugsdrift, andre blev efterhånden gravet væk, fordi materialet i disse kunne anvendes til mere "fornuftige" formål. Jorden anvendtes til fyld eller jordforbedring, stenene kunne anvendes til byggeri eller i knust form som vejfyld. I 1930'erne blev de tilbageværende høje fredet. Lærer Theodor Johansen fra Aarestrup beskrev i 1941/42 alle de høje, der befandt sig i Aarestrup sogn. Nedenstående er hvad han fortæller om to af disse.

Mølhøj – historien om en fredet oldtidshøj

Mølhøj har navn efter den gamle Kragelund vandmølle, der langt tilbage anlagdes sydvest for Torsted ved Torsted bæk, der løber kun et par hundrede alen syd om højen.

Mølhøj, tegnet af Th. Johansen 1941

I 1809 meddeler pastor Frederik Schønning, at ved Kragelunds mølle findes en kæmpehøj af usædvanlig størrelse. Højen måler endnu 155 alen i omkreds (100 meter) i omkreds. Højden er endnu over 8 alen (5½ meter). Oven i den er der et 3 meter dybt hul, hvis yderkanter danner en cirka 36 meter omkreds, der danner højens top.

3-400 meter øst for højen oprettedes et husmandssted, og det fik Christen Fræer allerede før 1864. Han har gravet det store hul midt i højen, thi han kørte cirka 100 læs fyld ned i en sig, der lå vel cirka 200 alen øst for. I kanten af denne sig lå en mægtig stor sten på 7-8 alen.

Mange havde søgt at slå den i stykker for at tage materiale af den til bygninger. Således tog Henrik Randers en hel del sten fra højen i 1894, da han byggede nyt stuehus ved ovennævnte sted, og i 1876, da der byggedes lade hos Kristian Randers, fik de en stenhugger (Rosenkilde) fra Konradsminde til at gøre ende på den store kampesten og den blev slået i byggesten og siden fyldtes helt af jord fra højen. Der sagdes at "Christen Fræer ville finde guld, men han fandt slet ingenting".

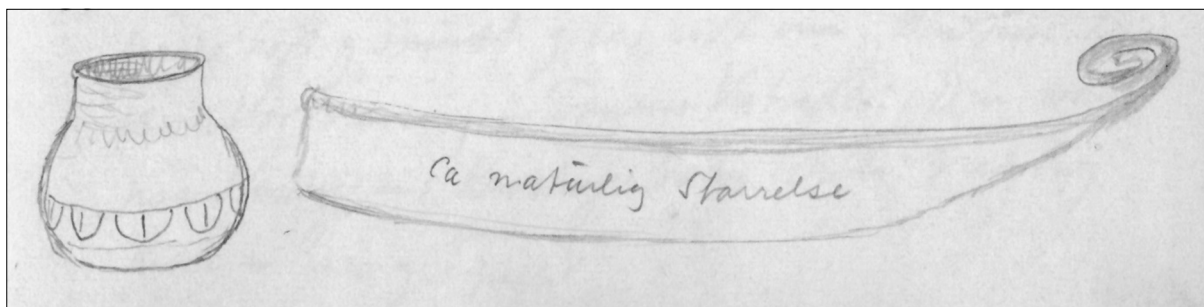
Den 8. juni 1932 var museumsinspektør Broholm i Haverslev, og lærer Furbo i Torsted fik ham med over at se på Mølhøj for at få den fredet, men da han så det dybe hul i den, hvor op i endog Christen Fræer skal have kørt op i med hest og vogn fra øster side, ville han ikke frede den, men sagde, at han ville henvende sig til amtsfredningsnævnet og få dem til at frede den. Dommer Axel Niels fra Nørre Sundby, provst Konrad Hansen fra Svenstrup og sognerådsformand Andreas Andreasen fredede derefter Mølhøj samt så på Kavshøj. Andreas Andreasen fra Tredehøjgård ville have 10 kr. i dagløn, men dommeren sagde, at der var intet for ham at få, da han kun havde 3-4 kilometer hjem. Så gik han ud af fredningsnævnet, og jeg kom ind.

Kavshøj – historien om en forsvundet oldtidshøj

Kavshøj har altid ligget på Vestergaards mark umiddelbart vest for Torsted. Højens navn nævnes i markfortegnelsen 1683 efter den der omtalte Klaus Kiær.

Jens Randers fra Damgården i Aarestrup fortæller: "Dengang jeg var ung var der en rævegrav i Kaushøj. Vi var en 4 stykker, der gik derud en søndag eftermiddag. Vi ville grave ræven ud. Den havde sin grav i den søndre side af højen, hvor den havde 2 indgange. Vi stoppede den ene til med noget hør, og så gravede vi ind til den, men der var kun 5-6 store ræveunger, og dem fik vi, men de gamle var der ikke. Dem fik vi ingen af. Vi havde løjer med Jørgen, der tjente på Vestergård. Ham fik vi til at flå rævehvalpene, for han havde ikke bedre forstand. Vi bildte ham ind, at han kunne få penge for skindene, men de var jo ingenting værd om sommeren. Siden den tid har jeg ikke hørt mere til den høj.

Niels Jensen Knudsen (Knuds Niels) tjente i Vestergaard i 1893, da han var 13 år. Han passede kreaturer ude ved højen. Han lavede sig et jordhus i nordsiden af højen ved at grave sig lidt ind, og der fandt han en spydspids, som Jens Vestergaard fik, og den har han endnu. Jens tog sand i østsiden af højen. Han solgte gården i 1932 til Jacob Jacobsen og i 1933-34 og derefter begyndte han at køre fyld fra højen for at fylde op i haven.

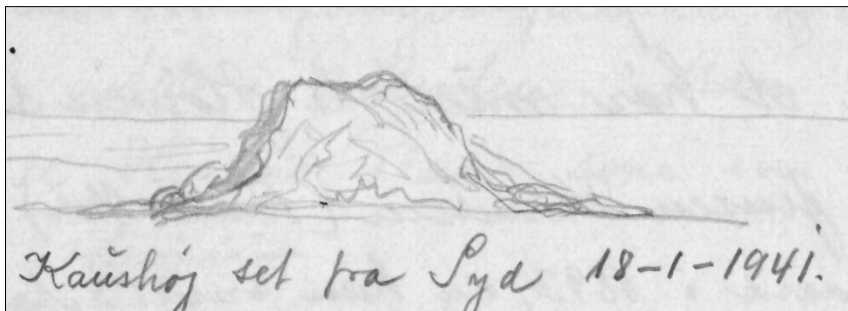
Th. Johansens tegning af fundet i Kavshøj

Lærer Furbo var derude, da de i vestsiden fandt en urne, der var cirka 10 tommer i tværmål med ornamenter samt en barberkniv på cirka 9 cm's længde.

Kavshøj 1935, tegnet af Th. Johansen

Jacob Jacobsen kørte vel cirka 150 læs fyld fra højen, så den stod i mange år som en halv fastelavnsbolle set fra nord. Jeg målte højen i cirka 1928, da den endnu var så godt som hel. Da var den cirka 60 meter i omkreds og cirka 3 meter høj.

Kavshøj 1941 set fra syd, ligeledes tegnet af Th. Johansen

Amtsfredningsnævnet så på resterne af højen, da de fredede Mølhøj, men Kavshøj ville de intet gøre ved.